

Aanvullende opmerking

1. In hoeverre is endoscopisch onderzoek a. gebruikelijk en b. geschikt om te beoordelen of er in een spouwmuur vleermuizen aanwezig kunnen zijn, en zo ja, welke eisen moeten aan een dergelijk onderzoek worden gesteld?

Endoscopisch onderzoek in een spouwmuur is alleen gebruikelijk wanneer er wordt afgeweken van het Vleermuisprotocol 2021 bij bijv. calamiteiten m.b.t. een gebouw of wanneer men bijv. zeker wil weten of en waar ergens een kraamkolonie of massawinterverblijfplaats vleermuizen aanwezig is. Als eis dient dan ook opgenomen te worden dat dit uitgevoerd wordt door een ter zake kundige ecooloog en/of (in samenwerking met) iemand die aantoonbaar ervaring heeft met het gebruik van een endoscoop.

Endoscopisch onderzoek werkt alleen als je weet waar je moet kijken m.b.t. vleermuizen omdat de dieren klein zijn en sporen niet altijd even duidelijk zijn. Een isolatiebedrijf die zelf gaat zoeken, zal de dieren dan alleen met geluk vinden. Met endoscopisch onderzoek dient altijd een ecooloog betrokken te zijn of dat deze het isolatiebedrijf hierin heeft opgeleid zodat men weet waar men moet zoeken.

Een ecooloog zou bij de blinde gevel kunnen aangeven (aankruisen op een foto) waar gaten geboord zouden moeten worden om de trefkans op vleermuizen te verhogen. Er zou dan ook een ecologisch werkprotocol dienen te zijn hoe te werk gaan met gaten in spouwmuur boren, het onderzoek uit te voeren, gaten weer opvullen en in welke periode dit alleen mag plaatsvinden en wanneer niet. Dit hoort opgesteld te zijn door een ter zake kundige ecooloog.

2. In hoeverre is ecologisch onderzoek a. gebruikelijk en b. geschikt om te beoordelen of er in een spouwmuur vleermuizen aanwezig kunnen zijn, en zo ja, welke eisen moeten aan een dergelijk onderzoek worden gesteld?

Het uitvoeren van ecologisch onderzoek is het meest gebruikelijk. Middels een quickscan Wnb wordt er eerst bureaustudie gedaan middels NDFF en verspreidingsatlassen om te onderzoeken of er in de afgelopen tien jaar vleermuizen in de omgeving aanwezig zijn geweest. Middels een veldbezoek wordt er een risico-analyse uitgevoerd of het pand/spouwmuur geschikt kan zijn voor vleermuizen. Men kan dan vaak ook al aangeven of het pand geschikt is voor de meer kwetsbare/zeldzame vleermuissoorten zoals laatvlieger en meervleermuis. In principe is het zo dat als je vleermuizen niet kan uitsluiten je jaarrond aanvullend onderzoek moet uitvoeren volgens het Vleermuisprotocol 2021 om vast te stellen om welk type verblijfplaats het gaat. Je zou dan ook al kunnen vaststellen of je dus mogelijk endoscopisch onderzoek zou kunnen uitvoeren voor isolatiewerkzaamheden.

3. Indien uit de in 1 en/of 2 genoemde onderzoeken volgt dat niet kan worden uitgesloten dat vleermuizen in een spouwmuur aanwezig kunnen zijn, in hoeverre is nader ecologisch onderzoek a. gebruikelijk en b. geschikt om te beoordelen of er in een spouwmuur daadwerkelijk vleermuizen aanwezig zijn, en zo ja, welke eisen moeten aan een dergelijk onderzoek worden gesteld?

Indien niet uitgesloten kan worden dat vleermuizen in de spouwmuur aanwezig kunnen zijn, dient er conform het Vleermuisprotocol 2021 tenminste vijf veldbezoeken te worden afgelegd (drie in de kraamtijd en twee in de paartijd) door een ter zake kundige ecooloog. Dit zijn natuurlijk momentopnames en vleermuizen gebruiken een netwerk aan verblijfplaatsen. Zo kan het dus voorkomen dat er wel soms laatvliegers de spouw als kraamverblijfplaats gebruiken maar toevallig dat jaar er niet zijn. Dan wordt het direct al uitgesloten volgens het Vleermuisprotocol 2021. Het is dus niet waterdicht. Met endoscopisch onderzoek zou je dus in ieder geval kunnen nagaan of het mogelijk ook wordt gebruikt als kraamverblijfplaats soms.

4. Zijn er alternatieve onderzoeksmethoden beschikbaar aan de hand waarvan kan worden beoordeeld of er in een spouwmuur vleermuizen aanwezig kunnen zijn, respectievelijk daadwerkelijk aanwezig zijn, en zo ja, welke eisen moeten aan dergelijke onderzoeken worden gesteld?

Naast aanvullend onderzoek volgens het Vleermuisprotocol 2021 en endoscopisch onderzoek zijn er nog weinig andere mogelijkheden. Extra middelen inzetten zoals batloggers of warmtebeeldcamera's kan wel voor er bij.

5. Wat zijn bij benadering de gemiddelde kosten per m² spouwmuur van een gemiddelde woning van de onderzoeken als bedoeld onder 1, 2, 3 en 4 naar de mogelijke, respectievelijk daadwerkelijke aanwezigheid van vleermuizen in een spouwmuur?

-

6. Welke bijkomende kosten en andere schade - als bijvoorbeeld een stijging van de spouwmuurisolatiekosten en het pas later kunnen genereren van de met een spouwmuurisolatie te realiseren energiebesparing - kunnen optreden in verband met het moeten uitvoeren van de onder 1, 2, 3 en 4 bedoelde onderzoeken? Vallen die kosten en schade bij benadering te kwantificeren, het liefst in de vorm van een bedrag per m² spouwmuur van een gemiddelde woning per maand dat de spouwmuur niet is geïsoleerd.

-

7. In hoeverre en op welke manier zou samenwerking tussen de bij de spouwmuurisolatie betrokken partijen, als bijvoorbeeld (behartigers van de belangen van) corporaties, andere verhuurders, particuliere woningeigenaren, spouwmuurisolatiebedrijven en overheidsinstanties, eraan kunnen bijdragen dat de genoemde onderzoeken goedkoper kunnen zijn en ook sneller kunnen worden uitgevoerd?

Het zou mooi zijn als er vanuit het Rijk subsidie wordt aangedragen, gezien er ook vanuit het Rijk de duurzaamheidsregelingen zijn gefinancierd. Dit bijt elkaar nu en er dient een oplossing te komen.

8. Heeft u nog andere opmerkingen of suggesties voor het aan de orde gestelde onderwerp van spouwmuurisolatie en het in kaart brengen van de eventuele gevolgen daarvan voor vleermuizen?

Indien overheden te krampachtig doen over de juridische werkelijkheid, zal er veel in de illegaliteit verdwijnen. Isolatiebedrijven willen wel, maar zitten met de hoge werkdruk omdat verduurzaming nu op stoom is. Er dient dan ook een pragmatische oplossing te komen, waarbij de svi van de vleermuizen niet te lijden heeft, maar ook dat isolatiebedrijven hun werkzaamheden zoveel als mogelijk kunnen blijven uitvoeren onder bepaalde ecologische voorwaarden.